

กองทุนสุขภาพ สักขะเพื่อสังคม ส่งเสริมสวัสดิการพระสงฆ์พัฒนา Fund Well-being For Social welfare in The Development Monks

กิตติ ขวัญนาค

พระอานาจ พุทธอาสน์

ปุระวิชญ์ วันตา

Kitt Khwannak

PhraAmnat Phutthaart

Purawich Wanta

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author, Email : kittkhwannak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพของพระสงฆ์พัฒนาในยุคปัจจุบัน การจัดสวัสดิการสังคมในสังคมไทย โดยภาพรวมมีเป้าหมายป้องกันปัญหาความเดือดร้อนหรือการบำบัดรักษาโดยใช้รูปแบบการสงเคราะห์ การป้องกันปัญหาซึ่งเน้นการพัฒนาความรู้และฝึกอาชีพ และการพัฒนาศักยภาพความคิดและจิตใจ โดยการพัฒนาให้มีอารยะธรรมซึ่งมุ่งเน้น ให้คนมีสวัสดิการชุมชนขั้นต่ำ คือ การจัดสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมถึงการสงเคราะห์สังคม การจัดทำนโยบายสวัสดิการสังคม รวมทั้งการมองสวัสดิการสังคมเชิงนโยบายทางสังคมอย่างเป็นองค์รวมโดยใช้คนเป็นศูนย์กลาง จึงสามารถป้องกันปัญหาและพัฒนาได้ ปัจจุบันการจัดสวัสดิการในพระสงฆ์ประเทศไทยยังไม่ได้รับการดูแลที่ทั่วถึง เนื่องจากยังมีพระสงฆ์จำนวนหนึ่งในประเทศไทยที่อาพาธ ขาดการดูแล การอุปฐาก ปัจจุบันจึงมีกลุ่มพระสงฆ์พัฒนา ในนามกลุ่ม เครือข่ายสังฆเพื่อสังคม 4 ภาค ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองทุนสุขภาพ สักขะเพื่อสังคม เพื่อดำเนินการส่งเสริมการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพของพระสงฆ์พัฒนาเป็นหลัก มีกระบวนการทำงานของกลุ่มพระสงฆ์พัฒนาในสังคมไทย ที่พยายามดำเนินการเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้เกิดความเท่าเทียมและทั่วถึงกับพระสงฆ์ไทยทั่วประเทศ ในมิติ การจัดสวัสดิการด้านการเงิน จากการสะสมทรัพย์ภายในกลุ่ม ด้วย

กองบุญสุภาพ อาทิ พิธีทอดผ้าป่าสังฆะสามัคคีทุกปี เพื่อสมทบทุนใน กองบุญสุภาพสังฆะ เพื่อสังคม ในการดูแลพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเพื่อสังคม อาพาธ อยู่ทั่วประเทศ ผลักดันนำไปสู่การพัฒนาสุภาพของพระสงฆ์ไทยที่ดีและมีคุณภาพ ตามธรรมนูญสุภาพพระสงฆ์แห่งชาติพุทธศักราช 2560

คำสำคัญ : สุภาพ, สังฆะ, สวัสดิการ, พระสงฆ์นักพัฒนา

Abstract

This article aims to disseminate knowledge about the health welfare of development monks in the modern era. social welfare provision in Thai society Overall, the goal is to prevent suffering problems or treat them using a form of welfare. problem prevention which emphasizes knowledge development and vocational training and the development of thinking potential and mind by developing a civilization which focuses on Providing people with minimum community welfare is the provision of social welfare that covers social welfare. formulation of social welfare policies; as well as looking at social welfare as a holistic social policy using people at the center. Therefore, problems can be prevented and developed. At present, the welfare of monks in Thailand has not been thoroughly taken care of. Since there are still a number of monks in Thailand who are ill and lack the care of laymen, at present, there is a group of monks who develop, on behalf of the Sangha Social Network of 4 Regions, to set up a merit-making fund. Sangha for society To carry out the promotion of the health welfare of the monks who are developers. There is a process of working for monks who develop in Thai society that attempts to promote social welfare provision to be equal and universal to Thai monks throughout the country in terms of financial welfare provision. from the accumulation of assets within the group With a pile of merit, such as the ceremony of pouring robes into the Sangha Unity every year to contribute funds in Sangha Health Merit Fund in taking care of monks, community developers Monks, social

workers who work for social ills are all over the country. pushing for the development of good and quality Thai monks' health This is in line with the National Sangha Health Statute, B.E. 2560

Keywords : Well-being, Monks, Welfare, The Development Monks

บทนำ

การจัดสวัสดิการสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างโอกาส ซึ่งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการลดปัญหาทางสังคม เป็นสิทธิพื้นฐานทางสังคมให้กับคนจนบางกลุ่ม ขาดเซยความล้มเหลวของระบบตลาดและสร้างความสันติสุขให้เกิดแก่ผู้ยากไร้ การจัดสวัสดิการสังคมในสังคมไทย โดยภาพรวมจึงมีเป้าหมายป้องกันปัญหาความเดือดร้อนหรือการบำบัดรักษาโดยใช้รูปแบบการสงเคราะห์ การป้องกันปัญหาซึ่งเน้นการพัฒนาความรู้และฝึกอาชีพ และการพัฒนาศักยภาพความคิดและจิตใจ โดยการพัฒนาให้มีอารยะธรรมซึ่งมุ่งเน้น ให้คนมีสวัสดิการชุมชนขั้นต่ำ คือ การจัดสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมถึงการสงเคราะห์สังคม การจัดทำนโยบายสวัสดิการสังคม รวมทั้งการมองสวัสดิการสังคมเชิงนโยบายทางสังคมอย่างเป็นองค์รวมโดยใช้คนเป็นศูนย์กลาง จึงสามารถป้องกันปัญหาและพัฒนาได้ (ประเสริฐ ปอนถิ่นและคณะ, 2564 : 155)

ปัจจุบันมีกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนา ในนามกลุ่ม สังฆเพื่อสังคม 4 ภาค ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองบุญสุภาพะ สังฆะเพื่อสังคม เพื่อดำเนินการส่งเสริมการจัดสวัสดิการด้านสุภาพะของพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นหลัก มีกระบวนการทำงานของกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนาในสังคมไทยที่พยายามดำเนินการเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้เกิดความเท่าเทียมและทั่วถึงกับพระสงฆ์ไทยทั่วประเทศ ในมิติ การจัดสวัสดิการด้านการเงิน จากการสะสมทรัพย์ภายในกลุ่ม ด้วยกองบุญสุภาพะ อาทิ พิธีทอดผ้าป่าสังฆะสามัคคีทุกปี เพื่อสมทบทุนใน กองบุญสุภาพะสังฆะเพื่อสังคม ในการดูแลพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเพื่อสังคม อาพาธ อยู่ทั่วประเทศ ผลักดันนำไปสู่การพัฒนาสุภาพะของพระสงฆ์ไทยที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติพุทธศักราช 2560 จัดทำขึ้นภายใต้มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 7/2560 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560 มติที่ 191/2560 เรื่องการดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุภาพะที่กำหนดให้ดำเนินการวัด ส่งเสริมสุขภาพและธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ (สำนักงาน

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560 : 21) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาพ พระสงฆ์ทั่วประเทศ ตามหลักการของธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติและเป้าหมาย การขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ 3 ประเด็น คือ พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเอง ตามหลักพระธรรมวินัย ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่ถูกต้องตาม หลักพระธรรมวินัย และบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม โดยมีหลักการสำคัญคือการใช้ทางธรรมนำทางโลกและมาตรการสำคัญในการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ความรู้ข้อมูล การพัฒนา การบริการสุขภาพ และการวิจัย ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560 : 1)

เนื้อเรื่อง

การอุปฐากพระภิกษุสงฆ์

“...โย ภิกขเว ม อุปฐาเหยย คิลาน อุปฐาเหยย ผู้ใดปรารถนาอุปฐากเราตถาคต ผู้นั้นพึงอุปฐากภิกษุให้เถิด...” (วินัยปิฎก 5 166 : 227) พุทธพจน์ที่ยกมาเป็น “คำขวัญ” ของเป้าหมายเพื่อจัดสวัสดิการด้านสุขภาพของพระสงฆ์ทั่วประเทศไทย การอุปฐากภิกษุอาพาธ เป็นกิจอีกอย่างหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ประสงคให้ เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ด้วยกันที่จะต้องคอยดูแลกันเอง ปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้เกิดความเกื้อกูล และเป็นข้อปฏิบัติที่ต้งามของพระสงฆ์ด้วยกัน แม้จะมาจากวาระต่างกัน ตระกูลต่างกัน แต่เมื่อมาสู่ธรรมวินัยนี้แล้ว ก็มีความรู้สึกต่อกันฉันพี่น้องซึ่งมี พระพุทธเจ้าเป็นบิดา มีธรรมวินัยเป็นมารดา มองกันด้วยสายตาที่แสดงไมตรีจิต มีภราดรภาพ แฝงปกคลุมอยู่ทั่วร่มเงาแห่งกาสาวพัสตรนอกจากจะมีต่อเพื่อนพรหมจารีแล้ว ภราดรภาพซึ่ง เือบอ้อมอยู่ในจิตใจของภิกษุทั้งหลาย ยังได้แผ่ไปถึงสามัญชนทั่วไปและดิรัจฉานอีกด้วย ในสมัย พุทธกาล พระพุทธเจ้าให้ความสำคัญ และกล่าวยกย่องเรื่องการอุปฐาก อีกทั้งยังสนับสนุนให้ พุทธศาสนิกชนใส่ใจเรื่องการอุปฐากเป็นสำคัญด้วย พระพุทธเจ้าทรงยกย่องการอุปฐากภิกษุ ที่อาพาธ ถึงพระองค์ก็ทรงตระหนักถึงการอุปฐากภิกษุที่อาพาธเป็นอย่างดี ดังพระพุทธพจน์ สรุปลไว้ว่า “โย ภิกขเว ม อุปฐา เหยย โส คิลาน อุปฐา เหยย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535 : 219) “ภิกษุทั้งหลาย ผู้จะพยาบาลเรา ก็จงพยาบาลภิกษุอาพาธเถิด” ปฏิบัติหน้าที่ของกัลยาณมิตร คือ การเป็นปรโตโมหะ การต้นแบบที่ดีด้านกาย ธรรม วจกรรม มโนกรรม และการแนะนำประโยชน์แก่ผู้อื่น คุณสมบัติของกัลยาณมิตร คือ ต้องมีกัลยาณมิตร

ธรรม มีความรู้ มีความประพฤติดีส่วนบุคคลของกัลยาณมิตร คือ การเป็น นิमितแห่งอริยมรรค การทำให้อริยมรรคบริบูรณ์ บุพพนิमितแห่งโพชฌงค์ เป็นทั้งหมดของ พรหมจรรย์ และ เป็นบ่อเกิดแห่งกุศลธรรม (ประทีป พีชทองกลาง และญาตาวีมินทร์ พีช ทองกลาง, 2561 : 354)

ธรรมนุญสุภาพพระสงฆ์

ธรรมนุญสุภาพพระสงฆ์แห่งชาติพุทธศักราช 2560 จัดทำขึ้นภายใต้มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 7/2560 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2560 มติที่ 191/2560 เรื่องการดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะที่กำหนดให้ดำเนินการวัด ส่งเสริมสุขภาพและธรรมนุญสุภาพพระสงฆ์แห่งชาติเพื่อเป็นกรอบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ ตามหลักการของธรรมนุญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติและเป้าหมายการขับเคลื่อนมิติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ 3 ประเด็น คือ พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเองตามหลักพระธรรมวินัย ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่ถูกต้องตาม หลักพระธรรมวินัย และบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคม โดยมีหลักการสำคัญคือการใช้ทางธรรมนำทางโลกและมาตรการสำคัญในการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ความรู้ข้อมูล การพัฒนา การบริการสุขภาพ และการวิจัย ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพโดยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับ ชุมชนทำให้พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเป็นสุข การดำเนินงานในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ภายใต้“หลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัคร ส่งเสริมสุขภาพประจำวัด - อสว.)” โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้พัฒนาพระคิลานุปัฏฐาก มาก่อนและ ภายหลังจากประกาศใช้ธรรมนุญสุภาพพระสงฆ์พ.ศ. 2560 ตั้งเป้าหมายให้มีพระคิลานุปัฏฐากครบทุกตำบลในระยะแรก และครบทุกวัดในระยะต่อไป ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ภายใต้กรอบธรรมนุญสุภาพพระสงฆ์แห่งชาติที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการประสานงานเพื่อพัฒนาให้เกิดเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาด้านสุขภาวะ เพื่อเป็นแกนนำในการดูแลสุขภาพตนเองและสุขภาพของพระสงฆ์ด้วยกันเอง ให้พระสงฆ์มี คุณภาพชีวิตที่ดีมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิต สังคมและปัญญา(สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560 : 14) ตลอดจนการจัดให้วัดมีสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการมี สุขภาพดีทำให้พระสงฆ์มีสุขภาพแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเข้มแข็งตลอดถึงการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็น ผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคม

ในการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชนสุขภาวะอย่างเป็นรูปธรรม แต่การพัฒนาพระคิลานุปัฏฐากหลักสูตร ยังขาดความต่อเนื่องและความเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ในการพัฒนาต่อยอดสู่ เป้าหมายพระแข็งแรง วัตมั่นคง ชุมชนเป็นสุข

สวัสดิการพระสงฆ์

สวัสดิการพระสงฆ์ในฐานะที่พระภิกษุสงฆ์ เป็นสมาชิกในสังคม พึงมีสิทธิขั้นพื้นฐาน ตามหลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ที่รัฐจะพึงจัดการให้ได้รับการตอบสนองตามความต้องการพื้นฐาน (Basic Needs) โดยเฉพาะ สวัสดิการด้านสุขภาวะที่รัฐพึงจัดให้ บนหลักการแห่งความเสมอภาคยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) การมีส่วนร่วมของคนในสังคมทุก ระดับ (Participation) เป็นไปโดยความถูกต้องและมี ความโปร่งใส (Transparency) ดังนั้นรัฐ หรือหน่วยงานคณะสงฆ์เองต้องจัดสวัสดิการด้านสุขภาวะให้เกิดขึ้นแก่คณะสงฆ์ พระสังฆาธิการและชุมชนที่พระสังฆาธิการระดับวัดชุมชนทำอยู่ มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางใน การพัฒนาสวัสดิการพระสงฆ์ ดังปรากฏในงานของ (พระมหาประพันธ์ ไทยใหญ่, 2553 : 16) ซึ่งสังเคราะห์ในภาพรวมได้ข้อสรุปว่า พระสงฆ์สามเณรพึงต้องได้รับและควรจัดสวัสดิการในด้านต่าง ๆ อาทิ การศึกษา (Education) การเข้าถึง แหล่งสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย (Health) ความมั่นคงทางสังคม (Social Security) รวมไปถึงบริการ สังคม (Social Service) เพื่อให้ได้สิทธิแห่งสวัสดิการนั้นอยู่ ทั้งในเรื่องการศึกษา ด้านสุขภาวะและอื่น ๆ การ จัดสวัสดิการจึงควรเป็นหน้าที่ของรัฐ และพระสงฆ์ระดับปกครอง ควรออกแบบระบบเพื่อช่วยเหลือดูแลซึ่งกัน และกัน ให้กับสมาชิกในองค์กรของตนเอง ทั้งเพื่อแผ่ไปยังสมาชิกในสังคมองค์กรวม ได้รับประโยชน์ที่จะเข้าถึง แหล่งพยาบาล เมื่อสมาชิกในองค์กรได้สิทธิการเข้าถึงแหล่งพยาบาลผ่านการจัดการอย่างเป็นระบบได้แล้ว ก็ ทำให้เห็นว่ากลไกการบริหารนั้น เกิดจากคณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ ออกแบบ และจัดการ ซึ่งจะช่วยให้เกิด ประโยชน์ทั้งโครงสร้าง ระบบ และปฏิบัติการ กล่าวคือ (1) พระสงฆ์สามารถเข้าถึงแหล่งพยาบาลในชุมชนใกล้ พื้นที่ที่ตนเองอยู่อาศัย เช่น ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หรือจังหวัดที่ตนอยู่อาศัย ทั้งสะดวกสำหรับผู้ดูแล และ พยาบาล ไข้ซึ่งทั้งหมดส่งผลให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ต่อชาวพุทธในชุมชนที่โรงพยาบาลตั้งอยู่ สามารถเข้าถึงระบบ สาธารณสุขในองค์กรวมได้ (2) โรงพยาบาลที่ดำเนินการโดยพระสงฆ์ จะเป็นแรงกระตุ้นเสริมให้ชาวพุทธเป็นคน ดี ส่งเสริมคนดี หมายถึง ใครเป็นคนดีในชุมชนที่วัดตั้งอยู่ ช่วยงานวัดพระศาสนา เจ้าคณะพระสังฆาธิการ สามารถถวายเป็นทาน ให้การรับรองในการ

เข้าถึงแหล่งพยาบาลที่ทางคณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ บริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ได้ หากดำเนินการดังกล่าวได้พระภิกษุสามารถเข้าถึงแหล่งพยาบาลได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ชาวพุทธเข้าถึงแหล่งพยาบาล (3) ช่วยลดสัดส่วนในการเข้าถึงแหล่งพยาบาลในองค์กรรวมของประชากรทั้งประเทศได้ด้วย ทั้ง จะยังเป็นทางเลือกสำหรับประชาชนในการเข้าถึงแหล่งสาธารณสุขที่ดำเนินการและจัดการโดยพระสงฆ์ใน พระพุทธศาสนา ซึ่งจะทำให้พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคม ทำหน้าที่ในการ “สังเคราะห์” ตามหลัก “สังคหวัตถุ” โดยมีเป้าหมายเพื่อสวัสดิภาพสำหรับพระภิกษุสามเณร ชาวพุทธ และประชาชนทั่วไป

สวัสดิการด้านสุขภาวะของพระสงฆ์นักพัฒนา

เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาสังฆะเพื่อสังคม ในอดีตที่ผ่านมาถือว่าเป็นเครือข่ายที่มีความตื่นตัวในบทบาทหน้าที่ของ ความเป็นพระ ความเป็นผู้นำชุมชน สังคม ประเทศ และเป็นทั้งผู้นำแนวคิดบางสมัย เป็นเครือข่ายสนับสนุนแนวคิดของฝ่ายปกครองบ้านเมืองเพื่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขในชุมชน สังคม ประเทศ รวมตัวเกาะเกี่ยวกันเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายพระอนุรักษ์ป่า เครือข่ายพระผู้นำแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง (องค์กร) เครือข่ายพระเสขियธรรม เครือข่ายพระธรรมทายาท เครือข่าย โครงการพุทธชยันตี พอเพียง เคียงธรรม เครือข่ายพระสงฆ์ลดปัจจัยเสี่ยง เครือข่ายสวดมนต์สร้างปัญญา เครือข่ายวัดปลอดภัย เครือข่ายงานบวชสร้างสุข และเครือข่ายโครงการวัดปลอดภัย บูหรี พนันสร้างภูมิคุ้มกันโควิด - 19 ด้วยหลักพุทธธรรม เป็นต้น กาลเวลาที่ผ่านไป เครือข่ายพระสงฆ์ รุ่นก่อนเริ่มอ่อนแรงอยู่ตัว และสูงวัย เข้าเป็นผู้มีบทบาทในสายปกครอง ในขณะที่โลกสมัยใหม่มีความซับซ้อน การสื่อสารการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความรวดเร็ว มีหลายช่องทาง การบริหารจัดการต้องอาศัยทักษะ การสร้างพระธรรมทายาทรุ่นใหม่ขาดความต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อ กระบวนการทำงานเครือข่ายและโอกาส บางภาคไม่สามารถเคลื่อนงานได้ในขณะที่ บางภาคสามารถขับเคลื่อนงานได้ หลากหลาย เชื่อมกันเป็นเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในระดับจังหวัด/ภาค และสามารถสนองงานระดับนโยบาย และหน่วยงาน กระทรวงต่างๆได้

กองบุญสุภาพะ สังฆะเพื่อสังคมกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนา ในนามกลุ่ม เครือข่ายสังฆะเพื่อสังคม 4 ภาค ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองบุญสุภาพะ สังฆะเพื่อสังคม เพื่อดำเนินการส่งเสริมการจัดสวัสดิการด้านสุขภาวะของพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นหลัก มีกระบวนการทำงานของกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนาในสังคมไทยที่พยายามดำเนินการเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้เกิดความเท่าเทียมและทั่วถึงกับพระสงฆ์ไทยทั่วประเทศ ในมิติ การจัดสวัสดิการด้านการเงิน

จากการสะสมทรัพย์ภายในกลุ่ม ด้วยกองทุนสุขภาพ อาทิ พิธีทอดผ้าป่าสังฆะสามัคคีทุกปี เพื่อสมทบทุนใน กองทุนสุขภาพสังฆะเพื่อสังคม ในการดูแลพระสงฆ์นักพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเพื่อสังคม อาพาธ อยู่ทั่วประเทศ ผลักดันนำไปสู่การพัฒนาสุขภาพของพระสงฆ์ไทยที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการธรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติพุทธศักราช 2560 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560 : 16) โดยเครือข่ายสังฆะเพื่อสังคมรวมตัวกันเป็นมูลนิธิสังฆะเพื่อสังคม (คน+ทุน) มีการระดมทุนโครงการต่าง ๆ จาก สสส. เพื่อพัฒนาสุขภาพพระสงฆ์ อาทิเช่น โครงการวัดปลอดภัย บุหรี่ การพนัน โครงการบวชสร้างสุข และมีการดำเนินงานตามกิจกรรมจากแหล่งทุนที่กำหนดไว้ และกองทุนสุขภาพเพื่อจัดสวัสดิการแก่พระสงฆ์ที่อาพาธ มรณภาพ ซึ่งได้มาจากการสมัครสมาชิกกองทุนในช่วงเวลาที่ผ่านมา เครือข่ายสังฆะเพื่อสังคม ได้ให้การช่วยเหลือด้านกำลังทรัพย์ ทั้งต่อตัวพระสงฆ์และเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนในสังคม เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย

อภิปรายผล

การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพของกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนาสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรื่องการขับเคลื่อนงานธรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติพุทธศักราช 2560 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560 : 16) เพื่อดำเนินการส่งเสริมการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพของพระสงฆ์นักพัฒนาเป็นหลัก มีกระบวนการทำงานของกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนาในสังคมไทยที่พยายามดำเนินการเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้เกิดความเท่าเทียมและทั่วถึงกับพระสงฆ์ไทยทั่วประเทศ ดำเนินงานขับเคลื่อนเป็นเครือข่าย และสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาสุทิตย์ อากาศโร เรื่องเครือข่าย ได้อธิบายเครือข่ายทางสังคม ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2547 : 6)

ทั้งนี้ยังพบว่าบทบาทการดำเนินงานของกลุ่มพระสงฆ์นักพัฒนา สอดคล้องกับ วิชยานิพนธ์ของพระธงชัย อุปคุตโต เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม กรณีศึกษาเครือข่าย สังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ โดยบทบาทพระสงฆ์และความสำคัญขององค์การเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองด้านสังคมสงเคราะห์

ขององค์การเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองการพัฒนาคุณภาพชีวิต การช่วยเหลือประชาชน โดยยึดหลักศาสนธรรมควบคู่กับการพัฒนาวัตถุ (พระธชชัย อุปคุตโต, 2557 : 3)

องค์ความรู้ใหม่

ประยุกต์การบริหารกองบุญสุภาพะ สังฆะเพื่อสังคม ตามแนวคิด 4 M จากแนวคิดทางการบริหารสมัยใหม่ หากนำมาใช้กับการบริหารตามแนวคิด 4 M กองบุญสุภาพะ สังฆะเพื่อสังคม ทั้งในส่วนของการระดมทุน งบประมาณ (M-Money) อาทิจนจากสมาชิก และเงินทุนจากการบริจาค ผ้าป่าการกุศลเข้ากองทุน สามารถบริหารจัดการให้สัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรสมาชิกพระสงฆ์ (M-Man) โดยเมื่อสมาชิกในกองบุญอาพาธ สามารถเบิกเงินจากกองทุนได้ วันละ 500 บาท หรือมรณภาพ จะได้รับเงินสงเคราะห์การจัดทำศพ และมอบเงินทุนให้กับญาติของพระสงฆ์ ตลอดจนจัดพิธีเชิดชูเกียรติในงานพิธีศพของสมาชิก โดยกลไกขับเคลื่อนสงเคราะห์ระบบ สู่กลไกการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบการบริหารงาน (M-Management) ภายใต้กลไกของระบบบริหารจัดการกองทุน โดยมีศูนย์ประสานงาน และคณะทำงานดำเนินการบริหารจัดการอยู่ทุกภูมิภาค (M-Material) หากการผสม รวมดังกล่าวเกิดขึ้น ย่อมเป็นเครื่องหมายต่อการจัดการสวัสดิการสุภาพะต่อสมาชิกพระสงฆ์ในองค์กรศาสนาเอง เพื่อให้สมาชิกมีคุณภาพกาย จิต ความคิด กำลังปัญญาในการสืบทอดรักษาพระพุทธศาสนาต่อไปได้ รวมทั้ง เป็นสวัสดิการของพระสงฆ์เพื่อพระสงฆ์อย่างแท้จริง

แผนภาพองค์ความรู้กองบุญสุภาพะสังฆะเพื่อสังคม สวัสดิการของพระสงฆ์นักพัฒนา

สรุป

การจัดสวัสดิการสังคมในสังคมพระสงฆ์ไทย เป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำ สวัสดิการพระสงฆ์เพื่อพระสงฆ์ ควรได้รับการดูแลส่งเสริมสวัสดิการให้ครอบคลุมในทุกกลุ่มพระสงฆ์ทั่วประเทศไทย เช่น การส่งเสริมสวัสดิการพระสงฆ์โดยกลุ่มเครือข่ายพระสงฆ์ นักพัฒนาที่นำกองทุนสังฆะเพื่อสังคม ประยุกต์การบริหารกองทุนสุขภาพะ สังฆะเพื่อสังคม ตามแนวคิด 4 M ประกอบด้วยงบประมาณเงินจากสมาชิก และเงินทุนจากการบริจาค ผ่าป่าการกุศลเข้ากองทุน (M-Money) สามารถบริหารจัดการให้สัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรสมาชิกพระสงฆ์ (M-Man) โดยเมื่อสมาชิกในกองทุนอาพาธ สามารถเบิกเงินจากกองทุนได้ วันละ 500 บาท หรือมรณภาพ จะได้รับเงินสงเคราะห์การจัดทำศพ และมอบเงินทุนให้กับญาติของพระสงฆ์ ตลอดจนจัดพิธีเชิดชูเกียรติในงานพิธีศพของสมาชิก โดยกลไกขับเคลื่อนสงเคราะห์ระบบ สู่กลไกการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบการบริหารงาน (M-Management) ภายใต้กลไกของระบบบริหารจัดการกองทุน โดยมีศูนย์ประสานงาน และคณะทำงานดำเนินการบริหารจัดการอยู่ทุกภูมิภาค (M-Material) หากการผสม รวมถึงกล่าวเกิดขึ้น ย่อมเป็นเครื่องหมายต่อการจัดการสวัสดิการสุขภาพต่อสมาชิกพระสงฆ์ในองค์กรศาสนาเอง เพื่อให้สมาชิกมีคุณภาพกาย จิต ความคิด กำลังปัญญา ในการสืบทอดรักษาพระพุทธศาสนาต่อไปได้ รวมทั้ง เป็นสวัสดิการของพระสงฆ์เพื่อพระสงฆ์ อย่างยั่งยืน เป็นเครื่องมือในการทำงานร้อยเรียงและเชื่อมสวัสดิการพระสงฆ์ ดูแลพระสงฆ์เมื่อยามอาพาธ มรณภาพ และสนับสนุนการจัดงานเชิดชูเกียรติในงานบำเพ็ญกุศล ดำเนินงานโดยพระสงฆ์ นักพัฒนาเพื่อพระสงฆ์พัฒนาด้วยกัน สอดคล้องตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติพุทธศักราช 2560 จัดทำขึ้นภายใต้มติมหาเถรสมาคม เรื่องการดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาพที่กำหนดให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติเพื่อเป็นกรอบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ ตามหลักการของธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติและเป้าหมายการขับเคลื่อนมิติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ประเด็นพระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเองตามหลักพระธรรมวินัย ชุมชน และสังคมกับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่ถูกต้อง นำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพโดยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชนทำให้พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเป็นสุข

บรรณานุกรม

- พระมหาประพันธ์ ไทยใหญ่. (2553). **แนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารและ นโยบายสวัสดิการสังคม). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาสุพิศย์ อากาศโร. (2547). **เครือข่ายธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พระธงชัย อุปกุตุโต. (2557). **บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม กรณีศึกษาเครือข่ายสังฆพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสาทร ธมมาทโร และคณะ. (2561). การอุปฐากภิกษุอาพาธ: บทวิเคราะห์ในมิติพระพุทธานุภาพ **วารสารมหาจุฬานาครธรรม์**. 6 (10), 4686 - 4696
- ประเสริฐ ปอนถิ่นและคณะ. (2564). **แนวทางการมีส่วนร่วมของพระบัณฑิตอาสาพัฒนา** ชาวเขาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของชุมชนบนพื้นที่สูง. **วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา**. 12 (2), 155 - 169
- ประทีป พีชทองกลาง และญาติาวินิรินทร์ พีชทองกลาง. (2561). **กัลยาณมิตร: เพื่อนแท้บนเส้นทางแห่งอริยมรรค**. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**, 3 (2), 354 - 365.
- มหาเถรสมาคม. (2560). **การจัดทำธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560**. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <http://mahathera.onab.go.th/index..php?url=mati&id=7927>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2560). **ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โอเอส พรินติ้ง เฮาส์ จำกัด.

มูลนิธิสังฆเพื่อสังคม. (2565). **สังฆเพื่อสังคมสุขภาวะ**. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2566 จาก, <https://sdnthailand.com/19489.html>